

HOSPODÁŘSKÁ, SOCIÁLNÍ A ÚZEMNÍ SOUDRŽNOST

S cílem podpořit celkový harmonický rozvoj posiluje Evropská unie svou hospodářskou, sociální a územní soudržnost. EU usiluje zejména o omezení rozdílů v úrovni rozvoje jednotlivých regionů. V rámci dotčených regionů je zvláštní pozornost věnována venkovským oblastem, oblastem zasaženým průmyslovými přeměnami a regionům, které jsou silně a trvale znevýhodněny z důvodu přírodních nebo demografických podmínek, jako jsou například nejsevernější regiony s velmi nízkou hustotou zalidnění a rovněž ostrovní, přeshraniční a horské regiony.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 174 až 178 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

SOUVISLOSTI

Politika soudržnosti je hlavní investiční politikou Evropské unie. Poskytuje výhody pro všechny regiony a města v EU a podporuje hospodářský růst, vytváření pracovních míst, konkurenceschopnost podniků, udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí.

V Evropském společenství (dnešní Evropské unii) od samého počátku existovaly velké demografické a územní rozdíly, které mohly být překážkou pro integraci a rozvoj v Evropě. Římská smlouva (1957) zavedla mechanismy solidarity ve formě dvou fondů: Evropského sociálního fondu (ESF) a Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF, orientační sekce). V roce 1975 se vytvořením Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) zohlednily také regionální aspekty. V roce 1994 byl vytvořen rovněž Fond soudržnosti.

Přijetím jednotného evropského aktu v roce 1986 přešla hospodářská a sociální soudržnost do pravomoci Evropského společenství. V roce 2008 zavedla Lisabonská smlouva třetí rozměr soudržnosti EU: územní soudržnost. Tyto tři rozměry soudržnosti jsou podporovány prostřednictvím politiky soudržnosti a strukturálních fondů.

CÍLE

Jedním z hlavních cílů EU je posilovat svou hospodářskou, sociální a územní soudržnost. Značnou část opatření a prostředků směřuje EU k venkovským oblastem, oblastem zasaženým průmyslovými přeměnami a regionům, které jsou silně a trvale znevýhodněny z důvodu přírodních nebo demografických podmínek.

EU podporuje dosažení těchto cílů prostřednictvím využívání strukturálních a investičních fondů (ESF, EFRR, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského

fondů pro rozvoj venkova (EZFRV), Evropského námořního a rybářského fondu (ENRF)) a dalších zdrojů, např. prostřednictvím Evropské investiční banky.

V roce 2014 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova nahradil Orientační sekci Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu. V rámci politiky soudržnosti Unie slouží Evropský zemědělský orientační a záruční fond k podpoře rozvoje venkova a ke zlepšování zemědělské infrastruktury.

Evropský sociální fond je jedním z hlavních nástrojů Unie na podporu opatření zaměřených na předcházení nezaměstnanosti a boj proti ní, rozvoj lidských zdrojů a posilování sociální integrace na trhu práce. Poskytuje finanční prostředky na iniciativy podporující vysokou míru zaměstnanosti, rovné příležitosti pro muže a ženy, udržitelný rozvoj a hospodářskou a sociální soudržnost.

Evropský fond pro regionální rozvoj má napomáhat vyrovnávat největší nerovnováhy mezi regiony v EU. Podporuje regiony, jejichž rozvoj je opožděný, a také přeměnu upadajících průmyslových regionů.

Fond soudržnosti poskytuje finanční příspěvky na projekty související se životním prostředím a transevropské sítě v oblasti dopravní infrastruktury. K tomuto fondu mají přístup jen ty členské státy, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU.

Aby se zajistilo účinné využívání strukturálních fondů, musí být dodržovány následující zásady:

- organizace fondů dle cílů a regionů;
- partnerství mezi Komisí, členskými státy a regionálními orgány při plánování, provádění a monitorování jejich využívání;
- plánování pomoci;
- doplňkovost příspěvků EU a vnitrostátních příspěvků.

Přidělování finančních zdrojů Unie určených na politiku soudržnosti se zaměřuje na dva hlavní cíle:

- investice do růstu a pracovních míst se zaměřením na posílení trhu práce a regionálního hospodářství;
- Evropská územní spolupráce – podpora soudržnosti EU prostřednictvím spolupráce na přeshraniční, mezistátní a meziregionální úrovni.

Od roku 1988 rozpočet politiky soudržnosti Unie výrazně narůstal, až se tato politika stala vedle společné zemědělské politiky jednou z kvantitativně nejvýznamnějších politik Unie. V programovém období 2014-2020 přidělí EU více než 350 miliard EUR na politiku soudržnosti, což znamená 32,5 % celkového rozpočtu EU. Tyto prostředky budou vynaloženy na různé činnosti, jako je budování silnic, ochrana životního prostředí, investice do inovačních podniků, vytváření pracovních míst a odborné vzdělávání. Evropskému fondu pro regionální rozvoj bude přiděleno téměř 200 miliard EUR (z toho 10,2 miliardy EUR pro evropskou územní spolupráci a 1,5 miliardy EUR jako zvláštní příděl pro nejvzdálenější a řídké osídlené oblasti). Více než 83 miliard EUR bude přiděleno ESF a 63 miliard EUR Fondu soudržnosti.

NÁVRH POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU NA OBDOBÍ PO ROCE 2020

V květnu 2018 předložila Evropská komise návrhy nařízení v oblasti politiky soudržnosti EU po roce 2020. Jedním z hlavních cílů této reformy je zjednodušit postupy a zvýšit efektivitu investic EU. Jedenáct tematických cílů použitých v politice soudržnosti na období 2014-2020 bylo nahrazeno pěti politickými cíli pro EFRR, ESF+, Fond soudržnosti a ENRF:

- inteligentnější Evropa – inovativní a inteligentní ekonomická transformace;
- zelenější, nízkouhlíková Evropa;
- propojenější Evropa – mobilita a regionální konektivita k sítím IKT;
- sociálnější Evropa díky provádění evropského pilíře sociálních práv;
- Evropa bližší občanům – trvale udržitelný a integrovaný rozvoj městských, venkovských a pobřežních oblastí prostřednictvím místních iniciativ.

Navrhovaný rozpočet budoucí politiky soudržnosti činí 330,6 miliard EUR. Evropskému fondu pro regionální rozvoj bude přiděleno téměř 200,6 miliard EUR (z toho 8,4 miliardy EUR pro evropskou územní spolupráci a 1,5 miliardy EUR jako zvláštní příděl pro nejvzdálenější oblasti). Více než 41 miliard EUR bude přiděleno Fondu soudržnosti (z toho 10 bude vynaloženo na Nástroj pro propojení Evropy) a 88,6 miliard EUR na ESF+.

Navrhovaná nařízení podléhají řádnému legislativnímu postupu, v němž má Evropský parlament rovnocenné postavení s Radou. To znamená, že před koncem roku 2020 budou muset oba orgány dosáhnout dohody o budoucích pravidlech politiky soudržnosti.

Parlament do dubna 2019 dokončil první čtení návrhů Komise.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament se na podpoře a posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti EU velmi aktivně podílí. Právní předpisy týkající se politiky soudržnosti a strukturálních fondů se přijímají řádným legislativním postupem, v jehož rámci má stanovisko Parlamentu stejnou váhu jako názor Rady.

Parlament se aktivně zapojuje do jednání o reformě politiky soudržnosti v období 2014-2020. Tato reforma vymezuje priority a nástroje budoucí činnosti EU zaměřené na posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Parlament rozhodně podpořil návrhy na rozsáhlou a účinnou politiku soudržnosti, z nichž vyplývá také potřeba dostatečných finančních zdrojů.

Jacques Lecarte / Marek Kołodziejski
04/2019

